

KUSTBON

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

ÅTTONDE
ÅRG.

N° 24

Prenumerationspris:

Helt år Emk. 200:—
Halvt " " 125:—

I utlandet:

Helt år Emk. 350:—
Halvt " " 200:—

Utkommer
alla onsdagar

Redaktion:

Svenska Folkförbundet
Ansv. red.: M. Westerblom
Reval, Riddaregatan 3.

Annonspris
enligt överenskom-
melse.

För längre annonse-
ring beviljas rabatt.

25 juni

1925

HEMBYGDENS KYRKA.

Den ligger där så vackert invid vattnet med den mörka barrskogen såsom bakgrund. Den ter sig så allvarlig och högtidlig i sin svarta och vita dräkt mitt uppe i vårgrönskan. För mitt sinne är den såsom ett manande pekfinger, som visar mot höjden, visar uppåt, alltid, ständigt. Så har den stått i tiderna och manat generationerna till samling, till psalm och ord. I sig själv, i klockklangens toner har den manat och kallar ständigt, alltid, ännu, alltjämt. Och så ha de kommit, unga som gamla, kommit familjvis, troppvis, byavis, och stilla ha de fylkat sig under valvet. Det sades om somliga, att deras plats aldrig stod tom. Ett gott vitsord! Tidvis glesnade skarorna, som brukade befolka templet. Det rådde då onda tider. Än var ärlig rådande, så att blomman och kärnan av landets folk voro ute till värn för hembygd och fosterland. Än rådde draken Nidhögg med okuvad makt över landets folk. Den dröp gift i folksjälen och hotade att alldeles förgifta den. Platserna i hemortens kyrka fingo då stå tomma. Blott det, att de stodo tomma, visade tendensen till för-

fall. I rätt tid kom då en varnandets profet och fick slutligen efter en stor kamp allt tillrätta igen. Psalmsången ljöd de tiderna så kraftig under kyrkvalven.

Hemortens kyrka kallar och samlar nu som tillföre. Den står öppen för alla. För den betryckte som för den i sinnet ljuse, för den sörjande som för den lovprisande, för den miströstande som för den hoppfulle. Där kan vinnas, om händelserna och tingen berövat oss tron på framgång, åter tro på det godas seger. Till hemortens kyrka bäras de nyfödda små än i dag för att upptagas i Guds församling. Till templet fåga de unga tu, som lovat varandra att hålla ihop i alla skeden. Dit — till kyrkan — bäres och den, som ej längre är till för denna jorden. Vid dens bår, den, vars livsverk nu stannat av, sades de ord, han eller hon kanske ej fick höra, medan man leyde. Nu sades det. En vacker gård av blommor omgav honom. Den vackraste kransen var gjord av en lans, höjd till kransstomme och virad med friska, doftande rosor, vita, röda. Den där lans hade en gång siktats mot en personlig fiende, nu var allt glömt

— förlåtet och — förenat. Vid graven hatar ingen mer.

Alltså: till hemortens kyrka går man, bäres eller ledes. Den är modern, som skyddar och vårdar alla, som har en öppen famn för alla och envar. Låtom oss då fylka oss — liksom fädren — under tempelvalven till psalm och ord!

Vad hör tempel och kyrka till om ej just psalmen? Vilka pärlor av ord och musik äga vi ej just i de gamla, kära psalmerna! För kyrka skrevos de, och sattes musiken så, att där gör den sig bäst.

Men icke endast psalmen utan helgedomen i sig själv, Godsordet, förkunnaren — allt bidrager till att vi känna andakt och högtidsstämning mer än eljes just i Guds hus, i hans kyrka.

Fädernes kyrka — vår kyrka!

Fädernas gärning — vår gärning! Fädernas goda seder — våra seder! Visst har den nya tiden mycket nytt och gott med sig, men därför få vi ej blunda för det goda även den gamla tiden ägde. Ty varje tid har sina fel och förtjänster. Må den ej ha kallat förgäves — vår kyrka! Och våra psalm och ord följa oss, ej blott ett stycke på väg ifrån tempel, utan följa oss i vår dag-

liga gärning, där vi gå bakom plog och harv eller äro i båten på sjön eller i stuga och i kam-mare! Göra vi så, då ha vi rätt förstått vad hemortens kyrka vill. Platsen, medelpunkten—förandlig styrka och samling är ju där i hemortens kyrka, men sedan skola vi visa, att vi ej sätta vårt ljus under skäppan, utan vi skola låta det lysa i vår vardagliga gärning. Detta är den kristnes plikt och heder.

A. Wbg.

UR NORDENS HISTORIA.

Första gången svenskarne näm-nas i historien är av den romerske historieskrivaren Tacitus. År 98 e. k. skrev han ett arbete om Germanien och berättar i det bl. a. om „svionernas folkstammar“, som „äro mäktiga icke blott genom män och vapen, utan ock genom flottor“. Tacitus omnäm-ner att över svearne blott finnes en härskare, som styr oinskränkt. Sverige har således redan den tiden varit ett självständigt rike och är följaktligen utan tvivel det äldsta nu existerande riket i hela Europa. Forntidens Sveavälde omfattade det nuv. mellersta Sverige med nybyggen och skatt-länder utmed Östersjöns kuster. Söder om Sveaväldet låg Göta-väldet. Dess folk tog livlig del i folkvandringarne, något som bl. a. bestyrkes av de talrika fynd av romerska mynt, som gjorts å dess forna område. Götaväldets söner vunno guld i sydliga länder, men det gamla hemlandet för-lorade genom dessa utvandringar en betydande del av sin kraft-fullaste befolkning. Det blev härigenom försvagat och eröv-rades av svearne. När detta skede kunna vi ej med visshet säga. Efter allt att döma exi-sterade Götaväldet ännu omkr. 550 och det förefaller som om det gått under i början av 600-talet.

Genom sitt läge har Sverige alltid varit en Östersjöstad. Tidigt

drev svenskar handel i länderna på andra sidan Östersjön, tidigt uppstodo där svenska handelsorter och nybyggen, tidigt drev Sverige Östersjöpöolitik. Sannolikt var t. ex. det nuvarande Öst- och Vestpreussen på sin tid — an-tagligen 600-talet — ett svenskt lydland. Det kallas i „Ynglinga-tal“ syssla d. v. s. område från vilket konungen genom en sin syssloman — Jart eller Lenderman — uppbar skatt. En svensk handelsort låg troligen ungefär där Riga nu är beläget. En an-nan svensk handelsplats var Do-mesnäs å Kurlands nordspets och denna omtalas även på sven-ska runstenar. Antagligen var även hela Estland denna tid en svensk syssla. Svealandskapen voro fordom delade i hund, senare hundaren. Detta hund finnes kvar i estniskan under formen k o n d, senare g u n d a och ännu under medeltiden var Est-land delat i områden, som hette Lappegunda, Normegunda etc. Även stadsnamnet Reval är av svenskt ursprung och kommer av dialektordet Rävel = sandbank. Allt detta tyder på att i nuvarande Estland före 1000-talet, troligen före 800-talet fanns en uppsvensk befolkning. Även hela Kurland var, som det synes, en skattskyl-dig svensk provins. Vid Ansgars andra besök i Sverige 853 berättas om ett folk „Cori“, som en gång varit svenskarne under-dånigt, men sedan, redan för länge sedan, gjort sig fritt. Senare underkuvades landet ånyo och ännu under Adams av Bremen tid lydde Kurland under Sverige. Som svenskt skatteområde kal-lades det „Adalsyssla“. Även öarne stodo under svenskt välde och kallades „Ösyssla“ eller „Ösyssel“. Detta förvaltnings-namn övergick till egennamn på den största av öarna eller Ösel, äldst Ösyssel.

Vikingatiden — man brukar räk-na den från ungefär 800 till omkr. 1060 — var ett skede av stor kraftutveckling från de skandina-

viska folkens sida. Svenskarnes vikingafärder gingo huvudsakligen österut, danskarnes och norrman-nens huvudsakligen vesterut. Stora gärningar utförde skandina-verna denna tid. Under vikinga-tiden koloniserade de Island, blevo Färöarna, Shetlandsöarna och Orkneyöarna etc. norska skatt-länder, erövrade danskarne Eng-land och grundade hertigdömet Normandie i Frankrike. Fyra gånger under 800-talet erövrade danska vikingar Paris. Samtidigt skapade svenskar det ryska riket. Nära 500 år före Kolumbus upptäck-te skandinaver Amerika. Och skan-dinaver bildade de östromerska kejsarnes berömda väringagarde.

Agnar Söderberg.

FRÅGAN OM ETT MUSEUM I SVENSKBYGDEN

I ett av Kustbons senate num-mer framhåller en insändare be-hovet av ett museum för sven-sbygdens folk i Estland. Detta behov har nog i flera år varit på tal redan man och man emellan, men det har som det vill synas, fått skjutas åt sidan för andra mycket trängande frågor, som krävt en skyndsam lösning. Var och en som tänker på de fram-farna tiderna och de många väx-lingar, som drogo fram inom län-derna, inser utan svårighet beho-vet av ett museum i den egna bygden. Här i Sverige uppstår det ena hembygdsmuseet efter det andra ute i landet och så är för-hållandet även i andra länder.

Mer än någon annan grupp inom den svenska folkstammens bosättningsområden torde svensk-folket i Estland ha skäl och skyl-dighet att upprätta ett dylikt min-nesmärke över utvecklingen i byg-den. Ha språk, séder och bruk under så många och oftast hårda århundraden varit ett från fädren mottaget heligt arv, som krävde sin särskilda vård och ans, äro de det ännu i denna dag. Jag tror för min del, att alla tänkande i de gamla svensbygderna äro ense

därom. För dem, som åldras och snart måste gå bort, är det en tröst att veta, att de nu levande och de släkten, som komma, övertaga det gamla arvet och med vördnad stiga in i det rum, där minnena från de gångna släktledens arbete och möda, glädje och sorg i hälg och söcken förvaras och vårdas. I ett museum av detta slag råder en högtidlig stämning, som lätt överväldigar mottagliga sinnen. De tysta föremålen här inne tala sitt eget språk och bringa de besökande en tyst hälsning från alla de släktled, som i hänsvunna tider trampat stigarna och vägarna i den gamla kära hembygden, och den hälsningen trän-ger djupt in i själen.

Säg icke, att svensksfolket ej mäktar ostadkomma ett litet museum i de egna bygderna. Företagsamhetes ande är härvid det allra viktigaste. Finns den, går det säkerligen utan alltför stora uppoffringar. Jag vädjar till de äldre, som ha mest att säga. Lägga åt sidan alla särgående meningar i andra frågor och samlens manligt och modigt kring denna uppgift, som också blir eder egen minnesstod. Utan beslutsamhet och kraftig vilja kan ingenting för det allmänna uträttas.

Ni ha bland eder duktiga och kloka män, som kunna göra upp planer och bygga vida större saker än ett litet museum. Kommunerna och byarna kunde lätt enas om en lämplig plats vid Birkas eller annorstädes. Kostnaderna behöva ej bli så kännbara. De, som ha egen skog, kunde släppa till en eller två timmerstockar var, andra arbeta på bygget, tills det är färdigt. Det vore förvisso en vacker gård åt fädrens minne, om en fristående museibyggnad snart reste sig på en kulle i den gamla byggnadsstilen med rundvirke och små fönster. Den borde icke tagas allt för liten. Om några år skulle den säkerligen vara full ändå.

Ville var och en dra sitt strå till stacken, skulle där uppstå ett

rätt anseeligt bygdemuseum med värderika samlingar för alla kulturvänner och en kär minneshall för svenskbygdens egna söner och döttrar, som där kunde mötas och beskåda sina förfäders minnen.

Släpp ej denna tanke. Tag upp den på allvar och ut för den. Kommande släktled skola glädjas över denna eder framsynthet.

Stockholm d. 30 maj.

Jakob Blees.

KRING SVENSKBYGDER

Reval.

Professor Vilh. Lundström avreste på fredagen den 19 ds. med „Ariadne“ till Finland. Den 16 och 17 juni vistades professor Lundström på Birkas folkhögskola, där också en föreläsning över ämnet „Var finnas svenskar och var talas svenska“ hölls för allmänheten. Föredraget var allt igenom intressant och framställningssättet sådant att Nucköallmänhet med lätthet kunde följa med. Gubbarna och gummorna därute, som skakade hand med professorn, yttrade, att de aldrig förr varit med om något så intressant. Rektor P. Söderbäck hälsade professorn i vackra ordalag välkommen och tackade sedan med ett likaledes vackert anförande professorn för det givande och innehållsrika föredraget.

Den 17 ds. höll prof. Lundström en av den intressantaste föreläsningen om „Tacitus Germania“ för de på Birkas folkhögskola pågående svenska lärarkurserna.

Prof. Lundström var mycket glad över resan och vistelsen i Estland samt icke minst besöket på Birkas, skolan, som med hans hjälp grundades och alltjämnt omhuldas av Riksföreningen. Estlandssvenskarna äro icke mindre glada över att hos sig ha fått se den allsvenska rörelsens första och största man. — Leve professor Vilh. Lundström och Riksföreningen! —

Vid avfärden uppvaktades prof. Lundström vid båten av representanter för S. O. V. styrelse.

DEN GÅNGNA VECKAN

Inrikes.

Riksdagen har nu slutat med sitt arbete för den gångna vintern och den 19 ds. tagit sommarlov, som skall räcka till den 5 oktober. För att kunna undanstöka det allra nödvändigaste var parlamentet tvunget att på sitt sista sammanträde behandla 40 punkter på dagordningen, bl. a. sociallagen, som är mycket betydelsefull, ävenså har lagen om riksvapen antagits, som bliver den gamla med tre blåa leoparder på ett gyllene fält.

Den 16, 17 och 18 ds. pågick i Reval årets kyrkodag. Deltagarne utgjordes av 95 präster, 76 klockare och 171 församlingsrepresentanter. Det var en synnerligen stormig kyrkodag. Man både stampade med fötterna och överröstade annars varandra. Biskopens redovisning för 1924 talar dessutom ett språk, som icke är uppmuntrande för landets folkkyrka. Församlingsarbetet ligger nere och likgiltigheten är stor på de flesta ställen. Det har varit flera fall, då församlingsstämma icke har kunnat hållas på grund av att medlemmar icke kommit tillstädes och omkring 200.000 församlingsmedlemmar ha uraktlåtit att betala sina medlemsavgifter, vilket gjort sitt till, att det även i ekonomiskt avseende varit så sorgligt. Det var frågan angående „nyprotestantismen“ (protestantiline vaim), som blev så stormig. Kyrkoherde Tallmeister, såsom försvarare av en mera modern riktning i frågan, blev på ett bullersamt sätt utvisad ur sessionssalen. Ja, så går det till.

Den 15—24 augusti d. å. kommer en internationell utställningsmessa att äga rum i Reval. Den planerade utställningen artar sig

att bliva synnerligen fullständig och lyckad. Särdeles mångsidig blir jordbruksavdelningen.

Den 22 ds. anlände till Reval den väntade engelska flottan, bestående av 14 krigsfartyg av nyare typ och stannar här till den 24 ds.

En ministerkonferens för de Baltiska staterna planeras denna sommar i Reval. Vår utrikesminister har genom härvarande finländska, lettlandska och polska sändebud föreslagit de nämnda ländernas regeringar att avhålla konferensen i Reval den 20—23 augusti.

Utländet.

I Kina är läget allt fortfarande allvarsamt, men icke alltför oroväckande, då den kinesiska regeringen ställt militär till utlänningars skydd men samtidigt har även fastställts att den kinesiska regeringen understött de strejkande med 100.000 dollar och den ryska sovjetregeringen med 10.000 pund sterl. De europeiska makterna synas ännu icke vara böjda för att inskrida med vapenmakt.

Finlands president Relander, som för någon tid sedan besökte Estland, har den 19—21 dennes gästade Stockholm, där mottagningen varit mycket festlig.

I Sverige har den kände vetenskapsmannen, prof. Adolf Noreen avlidit lördagen den 13 ds.

Norrmannen Amundsen, som över två veckor varit borta med två luftskepp för att upptäcka nordpolen och redan ansetts vara förlorad, har nu kommit tillbaka utan att nå fram till nordpolen. Omkring 200 kilometer hade han ännu kvar till polen, då han var tvungen att vända. Efter att under 8 timmar ha flugit i dimma hade expeditionen tagit miste om den rätta kursen och var tvungen att landa på vatten mellan isen, varpå den ena av maskinen frös fast. På återfärden tog bensinen slut vid Nordkap, där en norsk fiskebåt tog flygarna på släp. En-

ligt Amundsens mening torde land icke finnas vid nordpolen.

KYRKLIGA NOTISER

Vormsö

S:t Olai församling
under maj månad:

Döpta: Gunhild Erling Johansson Bäckman, Förby Backes. Johannes Hans - Son Hansson Svärd, Kärrslätt St. Jonas. Johannes Einar Larsson Alström, Kärrslätt Nygårds. Otilia Katarina Ingeborg Johansdotter Benholm, Förby Erjas. Albin Hansson Alberg, Dyby Nygårds. Anders Edvin Andersson Sandell, Nyby Nygårds.

Vigda: Anders Johansson Lindström från Klockargården och Gertrud Larsdotter Appelblom från Hullo Påls. Lars Andersson Hamberg från Förby Hannas-Anders och Gertrud Johndotter Gren, född Fagerlund från Saxby. Anders Hansson Fält från Hullo Erkors och Gertrud Johansdotter Alros från Hullo Hansas. Johannes Johansson Rosenblad från Dyby Nybondas och Maria Johansdotter Alström från Dyby Tinnis. Johan Johansson Ham-

berg från Förby Hannas och Maria Andersdotter Friberg från Norrby Larsa. Johannes Andersson Friberg från Norrby Larsa och Katarina Andersdotter Berggren från Norrby Mogns. Tomas Larsson Murman från Söderby Bertas och Mina Hansdotter Alström från Söderby Anders.

Död: Anders Johansson Sandell från Borrby Mattes, 4 månader.

Penningkurser Revals börs.

23 jnni 1925

1 dollar	—	372	375
1 pund	—	18.0	1825
100 rentmark	—	8850	8950
100 Fmk.	—	937	947
100 sv. kr.	—	9950	10075
1 estkrona	100	—	—
10 guldrub.	—	1875	1990

REVALS TORGPRIS.

Hela svin	per pund	Emk.	43—47
Gädda	25—35
Abborre	15—20
Strömning	5—7
Smör	80—95
Mjök	stop	..	18—20
Grädde	140—160
Ägg	par	..	12—16
Rägmjöl	pud	..	370—385
Kornmjöl	400—460
Havre	230—250
Potatis	tsetw.	..	140—160

ESTLANDS GEOGRAFI PÅ SVENSKA

PRIS Kr. 1:50., OBUNDEN Kr. 1:—.

Den som önskar veta något om den nya republiken Estland och isynnerhet svenskarna i Estland, borde rekommendera boken: Reval, Riddaregatan 3.

Svenska Sockerfabriks A. B., Malmö.

Bitsocker, förpackat i paket om 2 à 2½ kg., finnes till salu hos alla specerihandlare.

BIL-TRANSPORTER

verkställes av
A.-B. SLEIPNER, Stockholm
Riks 2485, Norr 4339
till angränsande statssamhällen, järnvägsstationer, egendomar och handelsaffärer.